

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

egjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apáca-utca 3. sz.

A lap szellemi részére vonatkozó közleményeket a szerkesztőség címére kérjük beküldetni.

Egy hasábos petsor 5 kr. Hirdetés-bélyeg 30 kr.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézhetők.

LAPTULAJDONOS:

A SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

FELELŐS SZERKESZTŐ.

DR. PERSZ ADOLF.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Egész évre . . . 6 frt — kr.

Félévre . . . 3 » — »

Negyedévre . . . 1 » 50 »

Egy hónapra — » 60 »

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 8 frt — kr.

Félévre . . . 4 » — »

Negyedévre . . . 2 frt — kr.

Egy hónapra — » 80 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre 10 frt — kr.

Félévre . . . 5 » — »

Negyedévre . . . 2 » 50 »

Egy hónapra 1 » — »

Egyes szám ára 4 kr

A kormány legujabb stiklijje.

— Támadás az agráriusok ellen. —

A napokban egy új lap indult meg a fővárosban »Közgazdasági Napló« czim alatt. A lapot már hetek óta hirdették óriási színes plakátokon az ország minden részében, de különösen a fővárosban, nem tehetett az ember ugyszólván 10 lépést sem, hogy szeme meg ne akadjon rajta. Ha kávéházba lépett be az ember, vagy felszállt a lóvonatu kocsira, ha kiment a pályaudvarba, vagy bement egy vendéglőbe vagy bármilyen mulató helyre, ha egy gőzhajó állomáson állott, vagy megpillantott egy épülőfélben lévő házat, egy hosszú kőfalat, bizonyos, hogy legelőször is a »Közgazdasági Napló« óles veres betűi ötlöttek szemébe.

A lap tehát nagy reklám hajhászattal indult meg. Czime után ítélve mindenki azt tartotta, hogy az agrár-eszméket minél szélesebb körben elterjeszteni akaró hirdetések száma ismét szaporodott egygyel, azt hitte mindenki, hogy a merkantilizmus által okozott óriási csapások ellensúlyozására már megint egy új lap akarja felvenni a harcot. Az agráriusok örültek, hogy rövid idő alatt ez már a negyedik új napilap lesz Magyarországon, mely az ő eszméiket fogja propagálni, s hogy a Bécs felől fujdogáló egészséges szellő, mely kezdi megszabadítani Ausztriát a liberális posványának ártalmas kigözlőgéseitől, kezdi már éreztetni hatását nálunk is s mind nagyobb vonalon indul meg a harc az ellen a politika ellen, mely teljes erőből igyekszik az ezeréves Magyarország sirját minél előbb megásni s végromlásra vezetni. De alaposan csalódott mindenki.

Kisült, hogy az új lap a kormány aegise alatt indult meg, hogy agrár árczban még jobban és biztosabban tegye tönkre a magyar gazdákat, kisült, hogy a kormány csupán azért alapította e lapot, hogy megtévesztve a jóhiszemű gazdáközönseget saját eszméinek minél nagyobb

tért hódítson, kisült, hogy az új lap a liberális firkoncz irodalom egy újabb nagyreményü csemetéje, mely a »Hazánk« ellensúlyozására alakult, melynek napról-napra örvendetesebb terjedését a kormány már régtől fogva roppant ellenséges szemekkel nézi, látván, hogy a benne hirdetett józan, egészséges eszmék lassanként meghódítják az egész magyar intelligens középosztályt; hiába való volt a kormány küzdelme ellene a sajtóban, kezdve a »Nemzet« czimü nagy csomagoló papirtól le egészen »Borsszem Jankó« czimü tözsgyökeres szemita élczlapig. Hiába való volt minden küzdelem, a »Hazánk« alapítói hősies önfeláldozással a haszonra való legkisebb remény nélkül csupa hazafiságból újra összeadták az egyszer már teljesen kimerült alaptőkét, s a »Hazánk« daczára minden csellfogásnak és támadásnak él és virágzik.

Annyira vagyunk már a tejjel-mézszel folyó Magyarországon, hogy maholnap minden állásban meggazdagodhatik az ember, de a földbirtokos és földmivelő örüljön, ha éhen nem hal. Hiszen a kormány atyai gondoskodásában annyira megy, hogy olyan lapot alapít az agráriusok számára, melynek programja az ő megsemmisítettésök. Nyíltan nem meri nekik megmondani, a mit már régóta tudnak mindannyian, hogy teljesen meg akarja semmisíteni őket, hanem álarcz alá buvik, mint a báránybörbe öltözött farkas, hogy annál biztosabb legyen a csapás. Mert hát milyen esztelenség is azt kívánni, hogy azé legyen a gyümölcs ki tavasztól télég, reggeltől estig görnyedve és izzadva, küzdve esővel, hóval, jéggel, munkálja meg a földet és fáradozik. Micsoda igazságtalanság ez? Nem helyesebb-e ezerszer, hogy az élvezze a földmivelő egész évi küzdelmeinek gyümölcsseit, aki naphoszant semmit sem tesz; ha csak munkának nem vesszük azt az egy-két órai kiabálást, mit a tözsdén naponkint végbevisz? — Nem helyesebb-e az, hogy a földmivelő, ki

hónapok fáradozásai után lát egy kis pénzt, annak 16—20%-át befizesse adóba, és az, aki egy félóra alatt minden fáradság nélkül ezeket nyer a börzén, az ne fizessen semmi adót? Hisz ez nagyon természetes. Oh, te szegény agrárius, hogy mersz panaszkodni, hogy ez nem méltányos, hogy fordítva kell ennek lenni mindenütt, nincs igazad! Hisz ezt jobban tudja a kormány. Csupa bölcs emberek ülnek a miniszteriszéken, a kiknek gondoskodásából ime egy olyan lap indult meg melyet a te pénzed fog fentartani s a mely így saját kezéd által tesz tönkre.

Reméljük, hogy a magyar gazdáközönség korán felfogja ismerni az orosz-lánbörbe öltözött ama bizonyos állatot s úgy fog bánni vele, mint az aesopusi mese mondja. — Ajánljuk, hogy a »Közgazdasági Napló« mutatvány számait küldje vissza minden gazdaember felbonthatlanul, vagy dobja tűzbe, mert egyébre úgy sem jó ez a papiros.

Herczegprimás és miniszter.

Politikai körökben derűsen kommentálják azt a különös incidenst, amely az esztergomi Valéria-híd felavatásánál a herczegprimás és Dániel Ernő között lefolyt. Dániel Ernő kineveztetése alkalmából ugyanis nem látogatta meg a herczegprimást, a kinek sem azelőtt, sem azután be nem mutattatta magát. Most, hogy Esztergomban ő is megjelent a hidavatáson, a miniszter újból elfelejtette magát bemutatni s az ünnepély lefolyt a nélkül, hogy a herczegprimás hivatalosan tudta volna, hogy ki az a miniszter, a ki fungál. Épen azért meg sem hívhatta a többi miniszterekkel együtt ebédre. Már-már Dániel visszautazóban volt, mikor a miniszterelnök intervencziójára megtörtént a bemutatás a herczegprimásnak, aki az ő szokott szívélyes modorában meg is hívta ebédre a kereskedelmi minisztert.

Bars megye az iskolák államosítása mellett.

Csanádmegye feliratát szeptember hó 26-án tárgyalta Bars megye közgyűlése és daczára annak, hogy a tárgysorozat 17 pontjába volt felvéve, mindjárt a gyűlés elején tárgyalta és minden vita nélkül elfogadta a bizottság indítványát, hogy a megye pártolólág irjon fel az iskolák államosítása mellett.

A főrendiház munkaprogramja.

A főrendiház október 3-án ülést tart, melyen apróbb bizottsági jelentéseket tárgyalnak.

Az elnöki előterjesztések során már be fogják jelenteni a képviselőház mai ülésén tárgyalt egyházpolitikai javaslatokra vonatkozó nuncziomot, melynek kapcsán az elnök ki fogja jelenteni, hogy az izraelita vallásról szóló javaslat tekintetében a két ház között az egyetértés helyre állott s így most már ez a javaslat legfelsőbb szentesítés alá terjeszthető. A vallás szabad gyakorlatáról szóló törvényjavaslatnak visszaküldött szakaszait az egyesült hármass bizottsághoz fogják utasítani. A nyilvános ülés előtt egy fél órával a napló-hitelesítő bizottság tartja ülését.

A nemzeti párt szervezkedése.

A nemzeti párt október hó 20-án Kassán — mint értesülünk — nagy szervezkedő gyűlést tart, melyen Kassa városon és Abauj-Torna vármegyén felül több északkeleti vármegye nemzeti párti választói is képviselve lesznek. A gyűlésre számos nemzeti párti képviselő megy el Budapestről, köztük Apponyi Albert gróf és Beöthy Ákos, Kassa város képviselője.

A trencsényi körirat pályafutása.

Pozsony megye törvényhatósági bizottsága Trencsény megye köriratát tárgyalván, Bánffy miniszterelnöknek az Agliardi-ügyben tanusított magatartásáért bizalmat szavazott. (Tudomásunk szerint Pozsony megye összesen a harmadik, mely ezt megeselekedte.)

Ellenben Sopron megye és Bars megye a köriratot egyszerűen tudomásul vették.

A győzelem teljes.

A bécsi egyesült keresztények elérték most már a kétharmad többséget. Tegnap volt az utolsó választás, tulajdonképpen pótválasztás a neubau kerületben, hol a múlt csütörtökön három jelölt közül egy sem tudott abszolút többségre szert tenni. A tegnapi választásnál az antiszemita jelölt lett a győztes 42 szavazattal. Ez az egy szavazat sokat tesz nagyon, mert ezzel most már hatalmukban áll nemcsak új statutumokat hozni, hanem meg-

változtatni a régieket is. Erre pedig sokszor lesz szükségük, mert a legazdálkodott liberálisok elég furcsa állapotokat hagytak hátra.

Ezzel kapcsolatban megemlítjük azt is, hogy az egyesült keresztények olcsóbban vállalják a nagy világáros kormányzását. A polgármester az eddigi 24.000 forint helyett megelégszik 12.000 frttal az alpolgármesterek 12 ezer frt helyett 6.000 frtot kapnak, a tanácsosok pedig 3.000 helyett 1.500 frtot. A liberálisoknak átengednek egy alpolgármesteri és 6 tanácsosi állást.

A bajai mandátum.

A Drescher Ede lemondása folytán szükségessé vált új képviselő-választás tárgyában már határozott a bajai központi választmány s a választás határnapjául október hó 12-ikét tűzte ki. A szabadelvű párt jelöltje dr. Plósz Sándor igazságügyminiszteri első államtitkár lesz, a ki ellen Drescher Géza bajai ügyvédet a leköszönt képviselő öcsését léptetik fel néppárti programmal.

Mibe kerül az anyakönyvvezetés?

A belügyminiszterium a költségvetéshez mellékelt indokolásban kimutatja, hogy az anyakönyvi felügyelők fizetései és lakpénzeire a múlt évben elvileg megszavazott 44.100 frttal szemben előirányoztatik 47.236 frt, tehát 3136 frttal több, mivel az anyakönyvvezetők szigorú és hatályos ellenőrzésének szempontjából még öt anyakönyvi felügyelői állás szervezendő. Ezek közül azonban két anyakönyvi felügyelő után csak fél évi fizetés és lakáspénz van előirányozva, mivel a két állást csupán 1896. évi július 1-ével tölti be a belügyminiszter. Az anyakönyvvezetők és helyetteseik tiszteletdíjaira az elvileg elfogadott 527.100 forint helyett az 1896. évre 740.000 forint, vagyis 212.900 forinttal több irányoztatik elő, mert a törvényhatóságokkal folytatott tárgyalások alapján megállapítható, hogy a városi törvényhatóságokban 50.000 forint, vármegyei törvényhatóságokban pedig 699.000 forintot fog tenni az anyakönyvvezetők tiszteletdíja, ellenben állami anyakönyvi hivatalok lesznek felállítandók. A Fiuménak adandó segély egyelőre évi 4000 forintban állapított meg és 20 év múlva megszűnik.

Zálogba tett Magyarország.

Tegnap lapunkban röviden megemlékeztünk arról az általánosan nagy feltűnést keltő társadalmi politikai tanulmányról, melyet Bernáth István kitűnő hírlapíró bocsájtott a nyilvánosság elé. Ma pedig azon helyzetben vagyunk, hogy abból egy felette érdekes és értékes fejezetet is közölhetünk. Ezen fejezet címe:

A zálogba tett Magyarország.

Félszázaddal ezelőtt a magyar gazdasági életben a föld és annak művelői voltak erős tulsúlyban. A nemzet politikájának is ez adott irányt. A föld a mai viszonyokhoz mérten keveset termelt, de ez a kevés elég volt ahhoz, hogy művelőinek igényeit kielégítse. Ma a több is kevésbé vált. A rosszul, vagy éppen nem művelt mezőkön daczos, büszke s függetlenségére sokat adó nemzedék nőtt föl, melyet nem zaboláztak meg a modern fejlődés békői, saját szenvedélyeinek vést hozó következményei.

A nemzeti élet függetlenségének, a szabadság szeretetének legerősebb támasza ez a némileg bárbar, középkorias, de független gazdasztály volt. Ez adta az erőt a tekintetes Kk. és Rk. oppozíciójának, ez szolgáltatta az ősi szabadságért küzdő seregek java részét. Ez volt ellensége minden abszolutizmusnak, jött volna az bármily formában és bárhonnán is.

A nemzet szakítani akart ez egyoldalúsággal, függetlenné akarta tenni magát az ipar és kereskedelem terén azért, hogy politikai szabadságát annál erősebb alapokra fektesse. Az utolsó idők törekvéseinek javarésze ezen gazdasági ágak fejlesztésére irányult s ily előzmények közt született meg a modern Magyarország, melyet érdemes összemérni a multtal.

Az 1843—45. években Magyarország bevételei az egyenes adókból 12 millió forintra, a közvetettekéből 22 millió frtra rugtak. A föld, a hus, a bor megadóztatva nem volt, a dohány-monopoliumot nem ismerték. Az államadósságok kamatai mindössze 1.2 milliót vettek igénybe. E mellett a hadsereg alig került többé 8 milliónál, míg a vármegyék kiadásai 5.7 millió frtra rugtak.*) Bizonyára egészségesebb arány, mint az, a mi ma fönáll.

A ruha talán szegényes volt, de olyanra volt szabva, a milyen megfelelt a való szükségletnek.

Az 1894-re szóló állami költségvetés

*) Fényes adatai.

A „TISZANTUL“ TÁRCZÁJA.

Szivrázó történet.

— A »Tiszántul« ered. tárczája. —

Irta: Kritsa Klára.

(Vége.)

Greisler Antit a Kocsis Ágnes borzasztó halála miatti önvád annyira gyötörte, hogy egészen magánkivül volt.

Egy reggel így szólt a feleségéhez:

— Hallgas ide Náni, hadd mondjak neked valamit: Én lemondok a bányászletről, mert nekem itt nincs már nyugtom, nincs maradásom! . . . Menjünk el innét messze földre, hogy a hírét se halljuk Balán-Bányának! . . . Az éjjel ide járt a Kocsis Ágnes lelke — te akkor aludtál — megállott előttem s szívére mutatott, a mely erősen vérzett. »Látod-e, látod-e — mondá zokogva — mint vérzik a szívem?! A fejem s a tagjaim, melyeket az »egyes kőről leugorva, összezúztam, begyógyultak, de a szívem sebe soha be nem gyógyul! Ezt a sebet te ütötted a szívemen Greisler Anti! Eljövök minden éjjel ide, hogy lássam a te boldogságodat s hogy te lásd az én szenvedésemet!«

Én keresztet vettem reá és eltűnt.

— Borzasztó! — mondá Náni megrázkodva. Jaj, menjünk innét, menjünk! De a mig elkészülhetünk az utazásra, gyujtsunk éjjelenként szentelt gyertyát, hogy ne tudjon bejönni a lelke!

Aztán eladták a miket magukkal nem vihettek s ezeknek árából élelmiszereket véve, beköltöztek Oláhországba.

Velük ment a Greisler Anti testvérnéje egy özvegy asszony.

Galacson telepedtek le, ahol csakhamar találtak foglalkozást, mely által pénzt szerezhettek.

Hanem az önvádtól itt sem tudott szabadulni Greisler Anti.

Mindig lelke előtt lebegett az öngyilkos leány alakja, szívére a vérző sebbel, akit az ő hűtlensége kergetett a halálba.

Napról-napra sápadtabb és fogyotabb lett; meglátszott rajta hogy nagy búbanat rágódik a lelkén.

Sem feleségének, sem nénjének nem szólt semmit lelki gyötrelmeiről. Minek keseríteni őket? azért az önvádtól ugysem szabadul meg s ha a világ végére költöznenek is, oda is elfogja az kísérni őt.

A két asszony sejtette, hogy mi megy végbe ez ember bensőjében, de nem szóltak semmit; jobbnak látták hallgatni erről.

Különbö Nániban is felszólt gyakran a lelkiismeret szava, őt is gyötörte az önvád. Nagyon megbánta, hogy Greisler Antit elcsábította Kocsis Ágnestől. Ha sejtette volna, hogy ily borzasztó kimenetele lesz ennek, messze elkerülte volna ezt az embert, akit ő is oly nagyon szeretett, mint ahogy egykor Kocsis Ágnes szerette.

Nagy lelki gyötrelmek és fárasztó testi munka között telt el egy év.

Náni egy kis fiúnak adott életet. És az anyai szeretet annyira igénybe vette minden gondolatát, hogy feledve a bánatot, egészen az újszülöttnek élt.

Nem így az apa. Ez is ugyan elhalmozta szeretetével a kis gyermeket, de e szeretet nem tudta lelkéről száműzni a búférgét. A helyett, hogy ennyihűlt volna lelke, még borzasztóbban gyötörte az önvád.

Midőn a gyermek három hetes volt s az anya már elhagyta a betegágyat — Greisler Anti a szokottnál még búsbabb arczezal csókolta meg feleségét s fiacskáját és így szólt:

— Jól vigyázz e kis ártatlanra, édes feleségem! Nekem dolgom után kell látni.

S ezzel kiment. A ház előtt nénjével találkozott.

— Isten áldjon meg néném! — mondá mély szomorúsággal — Ügyelj jól reájuk, amíg visszatérek.

— Jaj Istenem! — gondolá az özvegy asszony — ennek bizonyosan valami rossz előérzete van.

Greisler Anti, mint máskor is, csolnakba szállt két társával, hogy a galaczi kikötőben horgonyzó hajók egyikéről a málhákat rendeltetési helyükre szállítsák.

A mint a csolnak elhagyta a partot s a Duna vizeit kettészelve tova siklott, a boldogtalan ember kihajolt a csolnakból s a vízbe bámult.

— Vigyázz mert belebukol! — mondá egyik társa.

466-19 forint kiadás mellett 465-3 m. forint bevételt tüntet föl, miből 35-8 m. forint esik a földadóra.

Az állami háztartásnak ezen gyökeres megváltozása nem történhetett meg magának a gazdasági életnek gyökeres átalakulása nélkül. Maga a földművelés sokat nyert intenzitásban. Magyarország és Erdély termelése 1847-ben

volt:	26-270 ezer a. ausztriai mérő,
buzában	21.046 » » » »
rozsbán	23.388 » » » »
árpában	32.484 » » » »
zabban	19.056 » » » »
tengeriben	122.244 ezer a. ausztriai mérő.

Az 1881—1890. évi átlagos termékek a fenti termékekben kitétek 125—130 millió hektolitert, a mi egy a. ausztriai mérőt (61 literbe számítva) körülbelül 40 százalék emelkedést jelent. Ez bizonyítja azt, hogy a gazdálkodás elhagyva a régi nyomokat, halad az intenzív kultúra felé s összemerve a multat a jelenel, azt találjuk, hogy a gazdaosztály az utolsó évtizedekben fokozott szorgalommal, több szakértelemmel végzi munkáját, mint előbb. Ennek folytán emelkedett a bevetett terület, a termelési átlag, tehát a termelt mennyiség tömege is. Az árak azonban leszálltak, nem csupán a gypjunál, hanem a buzánál is. A belföldi ipar fejlesztése nem termette meg a várt gyümölcsöket.

E mellett azonban az adó és egyéb közterhek folyton emelkedtek, a pénz vásárló ereje a multhoz képest szerfölött leszállott s az egyes iparcikkéknél mutatózó árhanatlást az igényeknek előbb nem ismert szaporodása több mint ellensúlyozza. Az egyes rétegekben gyarapuló magyar társadalomban a föld urai relative is rosszabb helyzetbe jutottak.

A budapesti ipar- és kereskedelmi kamara legutolsó jelentésében elég őszintén kimondja, hogy a föld apadó jövedelme mellett az elhelyezést kereső tőkék mindinkább szívesen fordulnak a sokkal nagyobb jövedelmet adó ipar — természetesen nagy ipar — felé. Mindez történik akkor, midőn a kölcsönvett milliárdok csaknem megszakítás nélkül özönlnek az országba. Ha az érdekeknek annyiszor hangzott harmoniáját mesterségesen meg nem rontatták volna, ma más képet mutatna Magyarország.

A közterheket említve, nem csak a földadóra gondolunk, hanem a sokszor még súlyosabb községi pótlékokra is, a melyek sokszor 2—300 százalékra emelkednek, sőt egy esetben 600 százalékat tesznek ki.

Az árak esetét s a közterhek folytonos

szaporodását az emelkedő termésköltség eredő haszon nem volt képes ellensúlyozni. Ehhez járulnak természetesen a régi földesurak egy tetemes részének költséges hajlamai, melyek gyorsítják az ugy is közelgő bukást. A legkörülményesebb gazdasági politika sem való arra, hogy ezeket a bukástól megmentse, de igenis annyit lehet követelni, hogy a gazdaosztálynak, mely az egész nemzeti lét alapja, biztos jövőt biztosítson. Ez ma nincs így.

Vasutak és lerombolt vámsorompók, emelkedő nagy ipar és fejlődő kereskedelem, a melyektől egykor a mezőgazdaság emelkedését remélték, nem hozták még e remény beteljesülését. Nem emelték a főtermékek árát, oly mérvben, mely a gazda igényeit kielégíthetné, a fokozott erőfeszítések a leggazdagabb talaj urait s a birtokosokat kivéve, nem hozták meg a kiérdemelt gyümölcsöket.

A pénzügyi-miniszterium, a »Magyar egyes adók fejlődéséről« összeállított s a folyó évben kiadott munkájában nyíltan és leplezetlenül kénytelen bevallani azt, hogy

»a kataszteri tiszta jövedelem tíz év óta hanyatló irányt követ.« (66. lap.)

Ez a hanyatlás 1884. évtől kezdve 1893. végeig többet tesz ki három millió forintnál. Ezzel parri passu emelkedtek a betáblázott terhek. Pedig a termelés értéke legalább a multban nagyon emelkedett s 1886-ban 717 millió, 1890-ben 852 millió forintba becsülték.

Lesznek azonban, a kiknek ezek nem eléggé meggyőző bizonyítékok, azoknak figyelmébe ajánljuk a következő szintén hivatalos adatokat.

1892-ben Magyarországon 375-434
1893-ban » » » » 377-805 birtok rélt gazdát.

Ezek értéke volt 1892-ben 310 millió, 1893-ban pedig 445 millió forint.

1892-ben 55 millió,
1893-ban 82 millió forinttal több terhet tábláztak be az ingatlanokra, mint a mennyi teher megszűnt. Ha egybe vetjük azon összeget, melyeket hitelintézetek a földbirtokra kiadtak, azokkal, melyeket az osztrák-magyar bank, az osztrák földhitelintézet nyújt s magánosok adnak, akkor alig fogunk tévedni, ha azt állítjuk, hogy az összes teher meghaladja az egy milliárdot!

Ez nagyon mérsékelt számítás, mert a jelzálogüzlettel foglalkozó intézetek száma 1883 óta 1893-ig, hétről 15-re, a kölcsönök összege 217 millióról 639-re, azaz 193 százalékkal emelkedett.* De ebbe sem az osztrák magyar

* Ezt kénytelen elismerni a P. Lloyd is f. évi szept. 3-ik számában.

bank, sem a bécsi földhitel intézet, sem a kisebb intézetek kölcsönei nincsenek beszámítva. annál kevésbé a magántartozások.

Érdekes, hogy a Magyar földhitelintézet kölcsönei sokkal csekélyebb, mérvben emelkednek, mint a többi intézetekéi. Mind a mellett a folyamat végzetes biztonsággal halad előre. A földbirtok eladósul és mobilizálódik. A mobilizáció igazi mérvét csak akkor fogják igazán megbecsülni, ha figyelembe vesszük, hogy a földnek tetemes része meg van kötve, változások tehát csak a fenmaradó részt sujtják.

Az eladósult és stabilitását veszített földbirtok elveszti régi erkölcssterjesztő jellegét, politikai és társadalmi súlyát. Egyszerű áruvá vagy az élvezet eszközévé aljasul. Elporlik az az alap, melyen hazánk és nemzetünk ezer éven át született, küzdött, mely érényének bölcsője, törekvéseinek meleg ágya volt.

Nem tartozunk azok közé, a kik azt hiszik, hogy minden a földbirtokot terhelő adósság szükségkép vészthozó a birtok urára. Nem, mert tudjuk, hogy 48 után olyan idők következtek, melyek mellett az adósságinálás sokakra nézve elkerülhetetlen volt. De az adósságinálásnak ugy az egyénre, valamint a nemzetre nézve van határa és mi csak is az igazán produktív, a gazdaosztály függetlenségét nem veszélyeztető adósságinálást tartjuk immár megengedhetőnek.

A m. évi költségvetés szerint az állami adósságok kamatai 126.9 millióra rugnak, a mihez számítandók a beváltott vasutak után fizetendő évi járulékok 13 millió forint összegben. Ezzel szemben a magyar föld kataszteri tiszta jövedelme csak 130 millió frt. Azaz a magyar föld nem hoz annyit, mint a mennyi teher az országot nyomja. Vajjon nem kevés-e azt mondani, hogy zálogba tett ország, mikor annyira tul vagyunk terhelve, hogy az adósság kamata meghaladja a föld jövedelmét, s kié is tulajdonkép hát az ország és ki adott nekünk jogot arra, hogy ily módon elharácsoljuk nem is egészen egy emberöltő alatt a mult egész örökeit?

De hisz ez még nem is minden. Az állami adósságokon kívül a magyar föld terhe, mely betáblázva rajta fekszik, meghaladja az egy milliárdot. Vonjuk le annak legalább 40 millióra tehető kamatát, a 31 millió földadót, az összesen 130 millió frt kataszteri jövedelemből és aztán nem szükséges kérdenünk, miért nő a városok lakossága, miért kell évről-évre új állásokat csinálni a birtokából kiforgatott földbirtokosságnak.

Ez azonban az éremnek csak egyik oldala, fogják mondani. Kétségkívül. A másikon állanak

— Miért nézed ezt a vizet, mint valami csodát? kérdé a másik.

Erre társai felé fordítá egy pillanatra arcát, szemei oly csodálatos fényben usztak.

— Látjátok amott azt a leányt? — szölt s jobbájával a vízre mutatott — látjátok, mint lebeg a víz színén? Tudjátok-e, ki ő? Az én régi szeretőm, akit hűtlenül elhagytam. Mióta feleségemnek fia született, azóta ha csolnakba ülök, mindig megjelenik a víz színén s olyan szépen kér, hogy menjek vele. Én már betanultam a szavakat, melyeket hozzám szokott intézni; oly szépen hangzanak!

Mindig ezt mondja:

»Jer velem én édes szeretőm! gyógyítsd be vérző szívemet. A feleségednek van már kit szeretni, ott van kis fia! ... Jer karjaimba! Itt a víz fenekén oly édes lesz a pihenés. Jer, jer karjaimba!«

— Halljátok-e? most is ezeket mondja.

... Megyék, megyék, szegény hű szeretőm! Ugy sincs nyugalom ezen a világon! A víz fenekén nyugalommal lelek!

S mielőtt társai bámulatokból magukhoz térhetek s megakadályozhatták volna, beleugrott a Dunába.

Midőn a borzasztó hír a Held Náni füléhez jutott, ez, ki nemrég kelt fel a gyermekágyból, eszméletlenül rogyott össze.

A vére annyira felzavarodott, hogy házmáza esett.

Nyolcz hétig feküdt e súlyos betegségben. E közben meghalt kis fia, el is temették,

de ő erről mitsem tudott, minthogy önkivületi állapotban volt.

Aztán amint visszanyerte eszméletét, első kérdése gyermeke volt.

A sógornője, aki hű ápolásban részesíté őt, kitért a felelet elől, de ő követelte, hogy adja elő kis fiát. Erre az asszony azt mondta, hogy most alszik, ne ébreszsdék fel. Másnap újra kérte a fiát és újra be kellett érnie azzal, hogy most alszik. Ez így tartott több napon át. Végre egész kétségbeesetten követelte gyermekét.

A jó asszony nem tudván mit tegyen, bevalotta az igazat, hogy a gyermek már el is van temetve,

Erre a szegény anya szívtépő sikoltással hanyatlott vissza ágyába. Darabig mozdulatlanul feküdt, aztán felugrott, haját tépte, kezeit tördelte s iszonyú dühvel kiáltozá:

— Elrabolták az uramat és gyermekemet!

Ezzel székre roskadt. Szemei tévetegetek ide-oda. A boldogtalannak—ki nem bírva kiállani a borzasztó kettős csapást—észvilágára homály borult.

* * *

Az elmondott események óta sok év forgott le az idő kerekén. Held Náni az ura néjével visszakerült Balán-Bányára. Csendes örült, senkit sem bánt; »barakolással« keres kevés pénzt s így tengeti nyomorult életét. De midőn visszatérnek lelkébe kétségbeesésének sötét órái, akkor nem folytatja a munkát, hanem bolyong napestig. Elmegy egyik házból a másikba és keservesen panaszkodik siralmas sorsa felől.

Egyik fivéréknél időzván Balán-Bányán,

egy napon a mint a konyhában a tűzhely körül foglalatokodtam, beállit oda egy összesett koldusasszony, beteges sápadt arczeval, megtörtfényű kék szemekkel, melyek olyan kifejezés nélkül néztek a semmiségbe.

Ideges voltomnál fogva igen kellemetlen érzést idézett elő bennem ez alak látása. Mielőbb szabadulni vágytam tőle s egy szelett kenyeret nyujtva neki, sürgetém, hogy távozzék.

Ő azonban nem mozdult.
— Nem koldulni jöttem én! — mondá — hanem a tekintetes ellenőr urral akarok beszélni. Fivérem az irodában volt: oda utasítottam az asszonyt.

— Én nem megyek oda, — így szölt — hanem maga mondja meg neki, hogy Held Náni arra kéri: parancsolja meg Kocsis Agnesnek, hogy gyermekét és urát adja vissza. Én vagyok Held Náni; az én gyermekemet és uramat rejtette el ő. Régóta keresem a gyermekemet és az uramat s az előbb egy hang az égből azt kiáltotta, hogy Kocsis Ágnes rejtette el őket.

Mindjárt tudtam, hogy örüttl van dolgom s bár mély szájalom ébredt szívemben, de gyorsan útratettem, mert nagyon féltem tőle; persze, megígérttem neki, hogy megteszem a mire kért.

Azután tudakozódtam multja felől s így hallottam meg a történetet, melyet fennebb leirtam, úgy, amint azt nekem elbeszéltek; mondanom sem kell, hogy hozzáadtam még azt, amit fantáziám lelkem elé varázsolt.

az újkor gazdasági vívmányai. A takarékpénztári betétek, a jól fizető gyárak és más vállalatok, a tőzsdapapírok szaporodása, az állami értékekbe fektetett milliók. A központi bankintézet leszámításának óriási emelkedése. Mindezek azonban nem ellentünk szólnak, hanem sajnos, pesszimizmusunk jogosultságát bizonyítják és azt mit annyit hangoztattunk, hogy a magyar gazdasági politika iránya helytelen, mert nem képes a hanyatlástól megvédeni azt az osztályt, mely a nemzet gerincét képezi, azt a foglalkozási ágat, melyből a nemzet nagy tömege kell hogy éljen. Másfelől csoportosítja figyelmét, erejét, rokonszenvét s ott teremt virágzást és paradicsomi állapotokat.

Danaidák hordóját töltögetik azok, a kik oly apró rendszabályokkal törekednek a bajon segíteni, milyeneket a kormány elnöke legutolsó sz.-somlyói beszédében elősorolt. Mit használnak a részleges javítások, a szakiskolák, a zígája juhok, a gépek elterjedése és annyi más rendszabály, mit a haladás jelének szeretünk tekinteni, ha a politika fáradozásainak jutalmát nem bírja biztosítani a gazdának.

Termeljünk többet, állítsunk elő jobb minőségű termékeket, ez volt gazdaságunk célja. Az utolsó idők fejleménye azonban csodálatosan lerombolták ezen politika bölcsességébe vetett hitet.

Circulus-vitosus-ba jutottunk. Hiába termelünk jobban, az ár mégis leszáll és e leszállás annál biztosabb, minél többet termelünk, mert hiszen növeli a kínálatot, sőt túltermelést idéz elő. Állítsunk elő talán kevesebbet? Nem, ez alig lehet, mert ez újból csökkentené a bevételüket. Mit tegyünk tehát? Erre a jelen rendszer közgazdasági bölcsői nem tudnak felelni.

E vergődő tépelődések közt a föld terhei folyton nőnek, egyik birtok a másik után cserél gazdát. Folyik egy oldalról a birtokok elaprózása, másfelől konzolidálódnak a nagybirtokok. Csak a betáblázott terhek hozzák meg kamatait annál biztosabban.

Ezt a folytonos adósság-csinálást nem tartjuk ideális állapotnak. A mi szemünkben az adósságcsinálás csak akkor engedhető meg, ha a birtokos függetlenségének támasza, erejének forrása. Azt, hol az ellenkező áll be, az adósság megrontója lesz a közállapotnak, mert megrontja az egyéni boldogulás és függetlenség alapjait.

Mi ebbe a helyzetbe jutottunk.

A mérleg a másik oldalra billen át. A hatalom az ingó tőke urainak kezébe jut. Az etikai tartalmától megfosztott földbirtok mind kevesebb ellenállást fejt ki. Az állam nem polgárokat igyekszik többé növelni, hanem gépeket lát bennük, kiket az általuk végzett munka szerint osztályoz.

Magyarország csakugyan zálogba van téve.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

— Szept. 30. —

(Vége.)

(Miatán a m. k. posta pontossága megint abba a helyzetbe juttatott minket, hogy tegnapi éjjeli expressünket, miként mondták, *tulvitte* s csak ma hozta vissza, kiegészítéssel előbb itt adjuk a tegnapi ülést.)

A következő szónok:

Vajay István: Álláspontom iránt való következetesség készlet annak kijelentésére, hogy a recepció és vallás szabadságáról szóló bizottsági jelentést nem fogadom el.

Már Trefort panaszkodott a társadalmi diszocióról. Majd csak akkor látnak a most mosolygó urak elszomorító látványt, ha e javaslat az életben éreztetni fogja hatását.

Téves az a felfogás, hogy a vallás csak a köznépeknek való. Hogy az uraknak nagyobb szükségük van a vallásérkölesi érzületre, mutatja Bánffy miniszterelnök példája. Ennek a vallásérkölesi érzületnek hiányából magyarázható, hogy ő rövid másfél év alatt kétszer gázolt keresztül durva lábbal a nemzeti gyász és kegyelet finom fátyolán.

Ezért rontott neki nagy bölcsen a pápai nuncziusnak, kiről tudta, hogy kard elé, vagy pisztoly elé nem kényszerítheti. S megtette elene a vádat anélkül, hogy bizonyítani csak meg is kísérelt, vagy a támadás alapját csak megjelölni is tudta volna.

Ez nem uri, ez nem gavallér eljárás. Meg is lakolt érte. Mert amit oly nagy garral hirdettek, nem történt meg.

Amilyen a miniszterelnök ur, olyan a honvédelmi miniszter. Ő augusztus 20-án, Szent István napján a törvény iránt való tisztelete jeléül országserzte lövitzitációt rendelt el.

Látni való tehát, hogy az uraknak még nagyobb szükségük van a vallásra, mint a köznépeknek. Nem fogadom el a bizottsági jelentéseket.

Helfi Igác feltétlenül szükségesnek tartja, hogy a bizottságok javaslatai elfogadassanak. Holnap lép ugyanis életbe a polgári házasság. A vallás szabad gyakorlatát ellehet képzelni polgári házasság nélkül; de a polgári házasság vallásszabadság nélkül nem.

Következik a szavazás.

A ház többsége a törvényjavaslat III. fejezetét (22, 23, 24. §.) és a IV. Fejezet 26. §-át változatlanul fentartja s a IV. Fej. 1. §-át a következő szakaszt illeszti be.

„Az 1868; LIII. t.-cz. 1—8. §-aiban foglalt rendelkezéseknek hatálya minden bevett vallásfelekezetre kiterjesztetik.”

A napirend szerint következik a közoktatásügyi s igazságügyi bizottságok jelentéseinek tárgyalása az izraelita vallásról szóló törvényjavaslathoz.

Papp Géza a közoktatásügyi bizottság előadója indítványozza, hogy mivel a főrendiház által kihagyott javaslat 2. §-nak az 1868; LIII. t. cz. 1—8. §-ra vonatkozó intézkedései a vallás szabad gyakorlatáról szóló törvényjavaslatba már úgy is felvették s így az idézett törvény szakaszai minden kételetet kizáró módon az izraelita vallásról és az izraelita vallásra áttérőkre is kiterjesztettek, járuljon hozzá a képviselőház a főrendiház által javasolt kihagyáshoz.

Hasonló értelemben szól

Mezei Mór az igazságügyi bizottság előadója.

A ház többsége a bizottságok javaslata értelmében dönt.

Legközelebbi ülés holnap d. e. 12 órakor lesz, melynek napirendjére az interpellációk tüzetek ki. Azután a ház szombatig nem fog ülést tartani.

Ülés vége 1 órakor.

— Október 1. —

Ülés kezdete 12 órakor.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Perczel Béni, Molnár Antal, Illy és Bálint.

A kormány részéről jelen vannak: Bánffy Dezső báró miniszterelnök, Perczel Dezső, Lukács László és Fejérváry Géza báró.

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése s az elnöki előterjesztések után felolvasták az interpellációs könyvet. Négyen jelentettek be interpellációt.

Az első interpelláló **Szala** Imre volt, aki az Ausztriából beözönlő gyártott és olasz borok valódi néven árulása tárgyában intézett interpellációt a miniszterelnökhöz.

Ezután kikel az Ausztriából beözönlő gyártott olasz borok ellen, melyek amellet, hogy kártékonyak az egészségügyi viszonyokra, erős konkurrencziát csinálnak a mi magyar borainknak. A gyártott borok ellen hozott törvénynek mi értelme sincs, ha a kormány nem gondoskodik arról, hogy a gyártott boroknak külföldről való beözönlése megakadályoztassék. A miniszterelnöknek az Ausztriával most folyó kiegyezési tárgyalások alkalmával nagyon is kedvező alkalma van, hogy eleje vételessék ez anomáliának. Még azt is kiviheti, hogy Ausztriában ép oly törvényt hozzanak a mesterségesen gyártott borok ellen, minő törvény nálunk is életben van. Közgazdasági viszonyaink is sürgősen követelik, hogy a gyártott borok behozatala megtiltassék, mert valamint a behozott román buza kompromittálja a mi jó magyar búzáinkat messze külföldön, úgy kompromittálják ezek a borok a kitünő minőségű

magyar borokat is. Kérde a miniszterelnöktől, hogy a kifejtettek alapján hajlandó-e a kívánt intézkedéseket megtenni?

Kovács József az állami ménes birtokok biztosítása tárgyában interpellálta a földművelésügyi minisztert. Ezek a birtokok már majdnem 15 év óta magyar intézeteknél voltak biztosítva, mely intézetek biztosítási díjakban ez ideig már nagyobb összeget fizettek ki, mint a mennyire a biztosítási díjak rugnak s most mégis megtörténik, hogy a kormány a biztosítást 15 év után idegen társulatnál eszközli. Ez nem méltányos eljárás. Követeli, hogy az állami ménes birtokokat hazai intézeteknél biztosítsák.

Bernáth Béla a filoxera pusztításai által sújtott szőlőbirtokosoknak adandó állami kedvezményről szóló törvényjavaslat benyújtása tárgyában interpellált. A kormány több ízben ígérte, hogy e törvényjavaslatot benyújtja s azt ez ideig még mindig nem nyújtotta be. Kérde, hogy mikor szándékozik a földművelésügyi miniszter e törvényjavaslatot a törvényhozás házához beterjeszteni; hisz e nélkül a szőlőművelés regenerálása kérdésében adott programját be nem válthatja?

A negyedik interpelláló **Endrey Gyula** lett volna, ki Hódmezővásárhely törvényhatósági jogának megsértése tárgyában jegyzet be interpellációt, de az ülésen nem jelent meg.

Ülés vége 12³/₄ órakor.

NAPTÁR.

— Október 2. —

Szerda, Róm. kath. Leodegár vt. Prot. Leodegár. Görög kelet Euszták. Izr. 14.

Nap kél 5 óra 45 p., nyug 5 óra 21 p. Hold kelet 4 óra 46 p., nyug. 4 óra 0 perc.

Október 1. Előfizetés a „Tiszántúlra”.

„ 7. Katonai lóvásár Nagy-Szalontán.

„ 9. Katonai lóvásár Nagyváradon.

„ 11. Katonai lóvásár Székelyhídon.

„ 12. Katonai lóvásár Er-Mihályfalván.

Az 1896. évi állami költségvetés.

Sommázat.

Rendes kiadások.

	Előirányzat	
	1896.	A tavalyi költségvetéshez
	forint	
Királyi udvartartás	4,650,000	—
Kabineti iroda	78,185	több 1,120
Országgyűlés	1,754,019	kevesebb 19,989
Közösügyi kiadások	28,306,035	több 801,067
Az 1849. évtől az 1867. évig fennállott kormány nyugdíjai	32,940	kev. 1,614
Nyugdíjak	8,113,059	több 210,628
Állami adósságok	128,983,143	több 2,037,752
Vasuti adósságok	13,679,305	több 7,558
Előlegezések a vasuti kamathiztosítás alapján	558,008	kev. 20,920
Horvát-Szlavon ország beligazgatási szükséglete	8,157,539	több 323,899
Állami számvevőszék	145,249	kev. 435
Közigazgatási bíróságok	40,535	több 36,535
Miniszterelnökség	437,060	kev. 435
Ő Felsége személye körüli miniszterium	71,592	több 11,480
Horvát-szlavon-dalmát miniszterium	42,840	több 80
Belügyminiszterium	15,870,734	több 1,295,420
Pénzügyminiszterium	78,619,990	több 1,780,770
Kereskedelemügyi miniszterium	91,002,116	több 7,442,225
Földművelésügyi miniszterium	16,828,693	több 274,777
Vallás- és közoktatásügyi miniszterium	10,957,694	több 1,348,006
Igazságügyi miniszterium	15,558,075	több 342,051
Honvédelmi miniszterium	14,469,537	több 397,549
Összesen	437,366,347	t. 16,293,649

Átmeneti kiadások és beruházások.

Átmeneti kiadások.

Áll. számvevőszék . . .	10.000 kev.	5.000
Miniszterelnökség . . .	663.000 több	553.000
Ó Felsége körüli miniszterium . . .	8.202 több	4.202
Belügyminiszterium . . .	307.546 több	41.913
Pénzügyminiszterium . . .	4.199.007 kev.	11.798.166
Kereskedelemügyi miniszterium . . .	1.345.000 több	521.000
Földmivélsügyi miniszterium . . .	510.850 több	152.500
Vallás- és közoktatásügyi miniszter . . .	368.924 több	30.738
Igazságügyi miniszterium . . .	82.000 több	10.000
Honvédelmi miniszterium . . .	1.937.690 kev.	873.534
Közigazgatási bíróságok . . .	— több	27.000
Összesen :	9.322.719 k.	11.390.347

Beruházások.

Országház építése . . .	850.000 kev.	—
Belügyminiszterium . . .	38.831 kev.	18.819
Pénzügyminiszterium . . .	1.188.400 kev.	340.956
Kereskedelemügyi miniszterium . . .	10.354.467 kev.	292.499
Földmivélsügyi miniszterium . . .	3.557.826 több	308.479
Vallás- és közokt. miniszterium . . .	3.230.847 kev.	131.029
Igazságügyi miniszterium . . .	300.000 kev.	—
Honvédelmi miniszterium . . .	100.000 kev.	—
Összesen . . .	19.620.371 kev.	474.824

Rendkívüli közösügyi kiadás

	6,628.307 több	30.705
--	----------------	--------

Rendes bevételek.

Állami adósságok . . .	4,390.960 több	790.569
Ó felsége körüli miniszterium . . .	800	—
Belügyminiszterium . . .	1,313.083 kev.	38.137
Pénzügyminiszterium . . .	308,984.881 t.	5,210.044
Kereskedelemügyi miniszterium . . .	129,141,969 t.	10,282.692
Földmivélsügyi miniszterium . . .	16,142.193 több	98.194
Vallás- és közokt. tásügyi miniszter . . .	1,532.961 több	165.837
Igazságügyi miniszter . . .	778.469 több	35.505
Honvédelmi miniszter . . .	359.784 kev.	15.635
Összesen . . .	462,644.100 t.	16,529.069

Átmeneti bevételek.

Miniszterelnökség . . .	30.000 több	30.300
Pénzügyminiszterium . . .	7,650.230 k.	17,549.034
Kereskedelmi miniszter . . .	8.000 kev.	5.000
Földmivélsügyi miniszter . . .	193.000 több	167.000
Vallás- és közoktatásügyi miniszterium . . .	2,539.068 több	657.894
Összesen . . .	10,420.298 t.	12,014.928

Mérleg.

Rendes kiadások . . .	437,366.347 t.	16,293.649
Átmeneti kiadások . . .	9,372.219 k.	11,390.347
Beruházások . . .	19,620.371 k.	474.824
Rendkívüli közösügyi kiadás . . .	6,628.307 t.	30.705
Összesen . . .	422,987.244 t.	4,459.183
Rendes bevételek . . .	462,644.100 t.	16,529.069
Átmeneti bevételek . . .	10,420.298 k.	12,014.928
Összesen . . .	473,064.398 t.	4,514.141
Összes kiadás . . .	472,987.244 t.	4,459.183
Összes bevétel . . .	473,064.398 t.	4,514.141
Fölösleg . . .	77.154 több	54.958
A rendes kezelés mérlege a követbező : Rendes kiadás . . .	437,366.349 frt.	
Rendes bevétel . . .	462,644.100	
Fölösleg . . .	24,277.753 frt.	

UJDONSÁGOK.

* **József kir. főherceg köszönő irata.** Nagyvárad város közönségének mélyen érzett s a belügyminiszter útján kifejezett részvételére tegnap érkezett József kir. főhercegnek a következő köszönő leirata:

»Nagyvárad város közönségének.

Az Istenben boldogult, feledhetlen László fiam elhunytá alkalmából hozzánk intézett fáj-

dalmas részvétirata mélyen megindította szívünket. Sajgó kebellem, de megadással olvastam a meleg érzéstől áthatott sorokat; megadással, melyet az Isteni gondviselés másíthatatlan végzésében való belényugvás szent kötelessége reánk parancsol; megadással, mert fejet hajtva az Úr akarata előtt, az örök Villágosság országában való majdani viszontlátás tart fenn minket mély bánatunkban

Némi enyhítő irt találok mélyen súlytott szívünkre annak vigasztaló tudatában, hogy sokan vannak és a tisztelt közönség is azok közé sorakozik, kik velünk gyászolják korán elhunyt fiamat, hajlott korom egyik reményét, kik ezen gyászt oly meleg szavakkal tolmácsolják

Fogadják kegyeletes érzetöknek ezen megható megnyilatkozásáért legbensőbb hálás köszönetünknek őszinte kijelentését.

Kelt Alesúthon, 1895 szeptember 29.

József főherceg s. k.

* **A bibornok dr. Schweiger Rezső elhunytáról.** Dr. Schlauch Lőrincz bibornok-püspök volt titkára elhunytát püspöki körlevelében a következőkben hozza papsága tudomására: »Dr. Schweiger Rezső hittudor, pápa Ó szentsége tb. káplánja, szentszéki ülnök és püspöki titkár mult hó 8-án, életének 34-ik, áldozópapságának 11-ik évében, hosszas szenvedés után, a szentségekhez példás áhitattal gyakorta járulván s az utolsó kenet szentségét is ájtatosan fölvevén, az igazak halálával visszaadta nemes lelkét Teremtőjének. Mióta Krisztus szent szolgálatára fölavattam, szerepappá, majd áldozó pappá szenteltem a boldogultat, előbb a szatmári, 8 év óta a nagyváradai egyházmegyei hivatalban működött mindvégig Jézus szíve szerint való papként, ritka hűséggel, lelkiismeretes pontossággal és vas-szorgalommal gyümölcsötvetve szép tehetségeit és készülségét. Ezért érint engem s egyházmegyei hivatalomat legkövetlenebbül e korai gyászeset s ez növeli a fájdalmas veszteség súlyát reánk s az egyházmegyére nézve. Hanem örök emlékezetben lesz az igaz» (Ps. 111. 7.); — ez vigasztal, ezért imádkozunk ájtatos megemlékezéseinkben, különösen a köteles 3 sz. mise-áldozat fölajánlásával.

* **Honvéd önkéntesek vizsgálatai.** A m. kir. honvédség önkéntesei Budapesten ma fejezték be a tiszti vizsgálatot. A kilencz magyar honvéd-huszárczrednél szolgált összesen 29 önkéntes. A vizsgálatot jeles eredménnyel tette le 9, jó eredménnyel 16, megbukott 4. A vizsgáló bizottság elnöke Halasy Pál ezredes, tagja Elek Mihály alezredes, Kozina, Bartuska és Eckensberger őrnagyok voltak. A megbukott négy önkéntes bevonul továbbbi szolgálatra ezredéhez. — A négy első honvéd-gyalogezred 50 önkéntese — köztük a nagyváradai — szintén befejezte vizsgálatait. Jeles eredménnyel tette le a vizsgálatot 4, jól 43, megbukott 3. A vizsgáló bizottság elnöke Kládi Béla alezredes volt, tagjai pedig Hartmann Emil és Rutics József őrnagyok, Zichy Károly gróf, Lengyel János és Preit József századosok.

* **Az állami anyakönyvek vezetésének életbe lépte.** Tegnap jelentették be az első születési és halálozási eseteket; két születési eset u. m. Lele Géza János és Liptay Ida Julianna, amaz 2 s emez 1 folyószám alatt lettek bejegyezve. A halálozási eset nem lett bejegyezve, hanem csak előjegyzésbe véve, mert a bejelentő biharmegyei közkórház az elhunyt szüleinek nevét és foglalkozását nem közölte az anyakönyvi hivatalal, miért is ennek pótlása végett a kórházgondnokságához átirat. — Egy hirdetés tárgyalási jvk is vétetett fel Tincz Rudolf r. k. vallásu cs. és kir. huszárorrmester és Gottlieb Szeréna izr. vallásu hajadon kihirdetésének elrendelése végett. Ezenkívül többen jelentkeztek még házasságkötés végett, azonban kellő okmányok nélkül s így az anyakönyvvezető által ezeknek felmutatására lettek utasítva.

* **Honvédtisztból magyar testőr.** Kislapasi Juhász Zsigmond cs. és kir. kamarás, m. kir. honvédhuszár századosot a király a magyar testőrséghez testőrré és kapitánynya nevezte ki. Ez az első eset, hogy a magyar honvédségből valakit ilyen kitüntetés ért.

* **Apát avatás.** Dr. Szentkláray Jenő csanádi székes-egyházi kanonokot, kit Ó Felsége nemrég nevezett ki ugrai cz. apáttá, Desseffy Sándor csanádi megyés püspök a mult hó 30-án avatott fel apáttá.

* **Kinevezés.** A szegedi pénzügyigazgató Hügel Ödönt a csongrádi adóhivatalhoz segéd-dijas gyakornokká nevezte ki.

* **Sertés szállítási engedély.** Szunyogh Péter alispán engedélyt adott arra, hogy Argyellán Alexa belényesi lakos a Mihellő és Kis-Karánd községek közt elhelyezett 250 darab sertését Holod állomáson feladva Nagyváradra szállíthassa.

* **Ház szentelés.** Szeptember 29-én délután áldotta meg dr Dunay Alajos plébanos a Békés-Szent-Andráson épült új községházat. Az építkezés már 5 hónapja folyt, míg végre szeptember 28-án délelőtt az építést vezető vállalkozó, Kruszt Mihály, az új községházat átadta ama bizottságnak, mely felügyelt az építésre. Az épület 12000 frtba került s díszére válik nemcsak a községnek, hanem a mérnöknek is, ki a tervet alkotta s az építő vállalkozónak, ki a tervet megvalósította. A megáldást magyar szokás szerint áldomás követte egy közvacsora képében.

* **József kir. hercegek a végzetes helyen.** Levelezőnk írja, hogy József kir. herceg, Klotild kir. hercegnő és Mária Dorottya kir. hercegnő kedden este a budapest-tövisi gyorsvonattal Kétegyházára, innét pedig külön vonaton Kisjenőre érkeznek. Szórdán reggel a feldszített kegyuri templomban ifj. Oltványi Pál plébános László kir. herceget requiemet tart a család óhajára. A requiem után a család az ágyai erdőbe megy, a hol László kir. herceg szerencsétlensége történt. A hely már meg van jelölve, tavasszal kápolna épül, melynek tervét József kir. herceg maga készítette. László kir. herceg halála napján minden évben gyászmise lesz a kápolnában.

* **Posta- és távirósegédtsztek öröme.** A kereskedelmi miniszter, a mint értesülünk, a milleniumkor Dürr budapesti posta és táviróigazgató indítványára az összes posta és távirósegédelenőröket, valamint a XI. osztály első díjfokozatában levő összes segédtsztek tisztké fogja kinevezni.

* **Uj anyakönyvvezetők.** M. kir. belügym. Biharmegyében az oláh-homorogi anyakönyvi kerületbe Jákó István h. jegyzőt, a kebesdibe az anyakönyvvezető helyettesse Iradrics Illés g. kel. néptanítót, a tulkaiba Omay József h. jegyzőt nevezte ki.

* **A királyi tábla köréből.** Ritoók Zsigmond elnök Marosi Endre végzett joghallgatót a nagyváradai tábla kerületébe gyakornokká nevezte ki.

* **Duplán boros.** Boros Sámuel nagyváradai illetőségű 33 éves napszamos a várban köveket hordott, egy pékkemencze építése alkalmával. Előzőleg a kelletnél többet vett be a jóból s oly nagy szédülés fogta el (a bortól), hogy egy meglehetősen nehéz kődarabot nem birt felemelni. Társai Süsman Sándor és Marjassi József emiatt gunyolni kezdték s a részeg Borost annyira felingerelték, hogy az az utóbbi ásójával fejbe vágta. A nevezett véresen ment a rendőrséghez, hol felvették az orvosi láttelelet, a duplán boros tapasztamost pedig elfogták. A hűvösön talán ki fog józanodni.

* **Tolvaj hetes.** Rónai Lipót főutczai butorkereskedő hetesse Vuska Mihály az üzletből több értékes tárgyat ellopott. Rónai feljelentést tett a rendőrségnél. A tolvaj hetest elfogták s lakásán a motozás alkalmával, az eltulajdonított holmikát is megtalálták.

* **A meglőtt cipész állapota.** A tegnapelőtti szenzációs eset sebesültja Rubi Károly állapotában, mint halljuk, javulás állott be. A golyó nem érte a beleket egyedül a máját érintette. A vérzés megszűnt s az orvosok táplálnak némi reményt életben maradásához.

* **Garázdalkodó hullaszállító.** Püspöki és Klein Sándor, városi hullaszállító szomszédjukat feljelentették a rendőrségnél, mert életveszélyesen fenyegette őket sőt bizo-

nyitékul, egy egész regiment tanut idéztettek be a rendőrséghez. A veszélyes hullaszállító magát azzal védi, hogy: »olyan részeg volt mint a csap« s nem tudta mit beszélt.

* **Akasztófa virágok.** Tolvajlásért már többször ültek a rendőrség börtönében F ü z e s i Jóska és F e h é r Pista, 12 éves suhancok. Tegnap az áruraktár felügyelője ismét rendőrökkel vitette fel őket a kapitányi hivatalhoz mert a gyufaszállítmányból egy forint értéket képviselő csomagot elloptak.

* **Tolvaj bádogos-segéd.** F r a g a s z i Kornél fiatal bádogos segéd nem érte be hetikeresetével s jónak látta azt lopásokból keletkező mellékjövedelmekkel szaporítani. A napokban is lopott, de szerencsétlenségére rajta vesztett. Özv. B a l o g h Andrásné felső kaszárnya-utczai 650-ik számú házában, egy szekrény nyitva levő fiókjából, egy arany gyűrűt egy ezüst órát és 2 frt 80 kr. készpénzt elloptott. De a rendőrség fülön csipte a nevezettet s most a dutyiban ideje van gondolkodni, újabb jövedelmi forrás felől.

* **Rövid hírek.** Nagy-Körösön Mészáros Jánosné a kórházban az ablak keresztvasára felakasztotta magát, Makai Ambrus szabó-inas pedig a ref. temetőben agyonlőtte magát. — **Tapolczán** Tefer György egy baltával egy fejbe vágta Milkovics József haragosát, hogy életben maradásához nincs remény. — **Nyiregyháza**n Rohodi József postahivatali őr ismeretlen okból felakasztotta magát. — **Felső-Rónok**on Schusztér Mihály egy fejszével súlyosan megsebesítette nevelőapját, Konrád György odavál lakost. — **Keszthelyen** Herczeg Mihály cipész ittas állapotban a temetőben felakasztotta magát s mire észrevették, meghalt. — **Zánkán** Schiffer Gábor vadászat közben véletlenül meglőtte Szivér József szepesdi lakost.

Hivatalos közlemények.

Nagyvárad város polgármesterétől.

1813—895.

Hivatalos hirdetés.

Nagyvárad város legtöbb adótfizető bizottsági tagjainak az igazoló választmány által 1896. évre megállapított névjegyzéke a város polgármesteri hivatalában f. é. október hó 1-től 15-ig közszemlére kitétetett.

A névjegyzék ezen idő alatt bárki által megtekinthető s az ellen netáni felebbezések ugyanazon idő alatt a bíráló választmányhoz beadhatók.

Nagyvárad, 1895. október hó 1-én.

Sal Ferencz,
kir. tanácsos polgármester.

11868—95. eln.

Hivatalos hirdetés.

A közönség tájékozása és a netaláni zsarolások megakadályozása czéljából a f. é. október 2. és 3-ik napjain megtartandó lóversenyek alkalmára a bérkocsidíjak a következőkben állapítatnak meg:

- 1) egész délutánra t. i. a lóversenyterre ki- és vissza, várakozással együtt egyfogatu bérkocsi részére 2 frt 50 kr.
- 2) kétfogatu 4 frt.
- 3) a lóversenyterre ki, vagy onnan vissza egyfogatu részére 80 kr.
- 4) kétfogatu 1 frt 40 kr.

Egyuttal szigoruan utasítatnak a bérkocsitulajdonosok, hogy tulkövetelés esetében ellenök a városi szabályrendelet szigora fog alkalmaztatni.

Nagyvárad, 1895. október hó 1-én.

Gerő,
h. rendőrkapitány.

E G Y L E T.

Segélypénztári ülés. A nagyvárad i partestület Betegsegélyző Pénztára folyó hó 29-én tartott igazgatósági ülésén az elnökség jelentéséből kitűnt, hogy a pénztár anyagilag oly helyzetben van, miszerint az 1893. évi 781 frt 65 kr. tartalék tőkét elhelyezheti. Ugyancsak az elnökség tudatja jelentésében, hogy a pénztár múlt évi szept. 23-iki és a folyó évi szeptember 22-iki állapota között tett összehasonlítás után, bárha a folyó évben a jelzett napig 703

frttal emelkedett a kiadás, mégis 247 frt 35 kr többlet mutatkozik. Egyszersmind jelentett az elnökség a folyó évi július hó 28-án esedékessé vált járulék-hátrányok folyamatban levő kiírásáról is, a mely már befejezéséhez közeleg annyira, hogy a napokban megkezdhető lesz azok behajtása.

Az igazgatóság, a segélypénztár kezelőszemélyzetének ügybuzgalmát dícsérő állapotot dícséretes tudomásul vevén, megbizta az elnökséget az 1893. évi tart. tőke elhelyezésével.

Ezután felolvastattott a pénztári jelentés, mely szerint a folyó évben az ülés napjáig bevételettel 6917 frt 74 kr, kiadatott 5141 frt 92 kr s ennél fogva az 1892. évi 406 frt 58 kr tart. tőkével és a múlt évi 813 frt 68 kr maradvánnyal a pénztár pénzkészlete jelenben 2996 frt 08 kr.

Kisbetegek ügyek elintézésé után az ülés véget ért.

Irodalom és művészet.

Léderer Dezső hangversenye.

Egy nagyvárad i művész, *Léderer Dezső* tartott tegnap hangversenyt a »Fekete sas« nagytermében.

Helyesebben mondva a tegnapi estén, azon idő óta tett haladását mutatta be a nagyvárad i közönségnek, mióta utoljára hallottuk gyönyörű hegedű játékát s mondhatjuk, hogy meglepte a szép számban összegyűlt, disztinált közönséget.

Léderer Dezső már a külföldi finom izlésű közönséget is meghódította remek hegedűjátékával s valóban úgy kezeli ő azt a száraz fát, oly művészi tökélyvel, bravourral játsza meg a legnehezebb kivitellű zenedarabokat, hogy azok a babérok, miket aratott, még nem képesek eléggé jutalmazni azt a kitarító szorgalmat és igyekezetet, melynek folytán *Léderer* városunk büszkesége lett.

És az ifjú művész, csak pályája kezdetén van pedig még s máris ahol megfordul, ott tapsokkal, babérokkal fogadják s a magyar, finom izlésű közönség határtalan rokonszenvét veszi az ambíció jutalmául.

Tegnap hallottuk őt ismét játszani s ezt az estét nem is felejtjük el, ez az est egy művész ünnepeltése volt.

Legnagyobb tetszést az »*Introduction és Rondó Capricioso Saint-Saens*« darabjával ért el s minden darabot a közönség óriási tapsvihara mellett volt kénytelen megismételni. A »Magyar táncok«-kal pedig nemcsak művészetéről tett tanúságot, hanem még érzéséről is. Azokat a finom árnyalatú, merengős darabokat oly szépen, oly művésziességgel tudta kidolgozni a legapróbb részletekig, hogy az elragadtatást s azt a meleg szívből jövő elismerést, mit ezzel elért nem képes a toll leírni.

De nemcsak *Léderer* tiszteletét illetik a babérok, hanem a hangverseny sikerén buzgólkodó *Major Dezső* is. A közönség elismeréséből őt is nagy rész illeti s ügyes zongora-játékát érdeklődéssel hallgattuk végig.

A művészt tisztelői egy gyönyörű ezüst babérokoszorúval is kitüntették s azt hisszük, hogy a szülő város hálájának kifejezése buzditásul fog szolgálni *Léderer Dezső*nek a további működésre s kettőzött szorgalommal fog törekedni a maga elé kitűzött czél elérése után s mi reméljük, hogy nemsokára mint ünnepelt művészt fogjuk városunkban viszont látni.

ifj. M. J.

REGENY-CSARNOK.

Köznapi lelkek.

— Eredeti novella. —

Irtá: *Kincs István.*

(Folytatás.)

Meg kellett vallanom, az én házasságom eleitől a végéig elég eredeti. Káromkodáson kezdtem, turbékolással folytattam, végezni meg, úgy látszik, a kedélyeskedésem fogom. Anyira beleéltem már magamat ebbe a tónusba, akár az eöri deszkások a kerécsapásba. Az eleven ördög se tudja őket onnan kiközköztetni.

Éngem legalább a néném próbára akart tenni. Valahogy a fülébe származott, hogy házasodni akarok. No hiszen kész volt mindjárt a fürgeteg. Egy levélben szépen kiczirkalmazott bőbeszédűséggel tudtomra adta, hogy választott ő már számomra valakit. Olyan leány az, kinek a kezeje egymaga többet ér hat másfajta vászoncelédnél.

Tisztelet, becsület mindenkinek, de ő senki más meg nem szenved a Kéry-familiában. S ha mégis megtenném rajta ezt a csufot, hogy szavára nem hajlok s mással boronálom össze magamat, akkor az ő uradalmából hiszen nem eszem egy kökénybokrott sem, pedig hát az a Rábamenti birkalegelőn elég bőven megterem. Punktum.

Elmosolyodtam. A jó lélek, hogy fenyegetőzik. Pedig hát Isten látja lelkét, egy szava se szakad a szívéből. S hogy megmutassam, mennyire nem tartok a fenyegetésétől, hát vittem azt a levelet egyenesen Halászközhöz. A világért se adtam volna, ha nem magam olvashatom föl nekik melegében. Hadd tudják meg, hogy a néni haragszik. Nem szeretek zsákba macskát árulni.

Szerelmeknek ez volt szerintem igazi próbaköve. Már előre törtem a fejemet rajta mi csoda pozitúrába vágjam magam, ha majd önzetlenségemet látva, a nyakamba akarnak borulni.

Pedig lám csalódtam.

Ömlengést vártam, de egy fiaszó az kevés, annyit se ejtettek. Különösen a mamát nem tudtam eléggé csodálni. Lót felesége se lehetett merevebb, mikor sóbálványnyá változott, azzal a különbséggel, hogy Halásznő ábrázata mindig hosszabbra nyult. Halász maga is próbálta utánozni ábrázatával ezt a kinos procedurát. És jó magam, ha Berta szemében nem olvasok annyi bensőséget, hálás szerelmet, hát szent, hogy elszököm abban a minutában.

Vártam, mi lesz már ennek a hosszú hallgatásnak a vége.

Mi lett volna más, mint hogy valaki megszólalt. S ez a valaki Halásznő volt.

— Nos, hát Kéry ur, nem fogadja meg a néni szavát?

Ez a kérdés olyan különösen hangzott, hogy meglepetve néztem ő nagyságára. S csak annyit mondtam:

— Nem értem.

(Vége köv.)

T Á V I R A T O K.

Zelenka püspök főrendiházi tagsága.

Budapest, október 1. (saját tud. táv.)

A főrendiházi tagok élénken vitatják, hogy a püspökségéről lemondott Zelenka Pál tagja marad-e a főrendiháznak? A kormány tagjai, s Bánffy is abban a nézetben vannak, hogy a főrendiházi tagsága püspökségéről való lemondással megszűnt, mások ellenben azt hiszik, hogy Zelenka tagja maradhat a főrendiháznak, mert tényleg folytonosan vezette a püspökség ügyeit. Ez a felfogás azonban homlok-egyenest ellenkezik a törvény szellemével és betűivel. Különben kormánykörök azt hiszik, hogy Zelenka nem engedi a kérdést a végletekig fejleszteni, hanem megelőzi a döntést, még mielőtt személyét előtérbe állítanák.

A trónörökös betegsége.

Fiume, okt. 1. (Saját tud. távirata.)

Este Ferencz Ferdinánd kir. herceg holnap, legfeljebb holnapután elutazik Lussin-Piccolo-ba. Fiuméből a szigetre egy Lloyd-gőzös szállítja át. Lussin-Piccarlói tartózkodása 3 vagy 4 hétre van tervezve, Lussin-Piccarlóról Egyiptomba utazik a kir. herceg és ott tölti a telet. A szigeten levő tartózkodása alatt a Sofie nevű kir. yacht fog rendelkezésére állani.

Egyházipolitika a főrendiházban.

Budapest, okt. 1. (Saját tud. táv.) A főrendiház három egyesült bizottsága október 7. (hétfőn) délelőtt 11 órakor tárgyalja »a vallás szabad gyakorlathoz« szülő törvényjavaslatoknál eszközölt főrendiházi módosításokra hozott képviselőházi határozatokat tartalmazó ikenetet.

Az osztrák kormányválság.

Bécs, október 1. (Saját tud. táv.) Az új miniszterek Badeni gróf kivételével ma már mindannyian Bécsben időznek. B a d e n i csak holnap érkezik meg.

A Wiener Ztg. holnap reggeli száma publikálja az új kormány kinevezését és a régi lemondását.

Ugyancsak holnap és pedig déli 11 órakor teszik le az esküt az új miniszterek és Kielmansegg, a ki visszatér helytartói állására, kintüntetve a Lipót-rend nagykeresztjével. B ö h m dr., pénzügyminiszter a vaskoronarendet kapja és a többi miniszterek is részesülnek legfelsőbb kitüntetésben. Javorszky lovagot az urakháza tagjává nevezik ki.

Az új miniszterelnök és belügyminiszter már holnap fogadja a miniszterium tisztviselőit.

Tüntetés a szultán ellen.

Konstantinápoly, okt. 1. (Saját tud. távir.) Az örmény bizottság ma, mint az örmény halottak napján, tüntetést szervezett a Kumkapuban levő patriarchatustól a dörntáig vezető uton és egy emlékiratot akart átnyújtani, melyben tiltakozik az örmény nemzettel szemben tanúsított bánásmód, továbbá a sassuni események következtében még mindig folyó politikai letartóztatások ellen és a reformkérdések megoldását kéri.

A tüntetések kezdete előtt a patriarcha a templomban, midőn egy macedon erre vonatkozólag kérdést intézett hozzá, felszólította a jelenvoltagekat, hogy oszlojának szét, maradjanak csendben és bizanzanak benne. Egy részük engedelmessékedt, a többiek széleskörű rendőri intézkedésekkel akadályozták meg abban, hogy tüntessenek. Ennek következtében Kumkapuban komoly összütközésre került a dolog, mely alkalommal egy csendőrszázados megöletett és számos ellofgatás történt. Bővebb részletek hiányoznak.

Szociálisták sajtópere.

Budapest, október 1. (Saját tud. táv.) Ditz József és 13 társának, kik a magyarországi szociáldemokraták pártvezetőségének tagjai, sajtópörében ma hajnali félhat órakor fejezték be a tárgyalást. Mikor 4 óra tájban az esküdtek meghozták az első verdiktet, némi zavar támadt annak értelmetlen volta miatt. Három vádlottat: Kittelt, Pfeifert és Pórt annak rendje szerint felmentették, de a többiekre úgy szólt a verdikt, hogy nem szerzők, hanem azért mégis vétkesek. A közzéadott erre az illetők elítélését kérte, míg a védők arra az állápontra helyezkedtek, hogy a megtagadott szerzőség okán bűnösségről sem lehet szó s így fel kell menteni a többi vádlottakat is, vagy esetleg új verdiktre van szükség.

Közgazdaság.

A gazdasági számvitelről.

I. Költségvetés.

A legtöbb ember, kit életében egy vagyonbukás ért, vagy aki fáradságos küzdelmei dacára sem tudott valamire vergődni, előbbutóbb rájött, hogy bukásának, vagy tengődésének oka legalább részben a hibás számítás volt. Ugyanazért, kinek kezei hőzött akár saját legszegényebb keresménye, — akár üzlet-

nek forgalma — akár mások tulajdonát képező vagyonkezelésből kifolyólag pénz forog csak akkor boldogulhat, ha annak forgalmáról — t. i. bevételei és kiadásainak mennyiségéről és természetéről teljesen tájékozta magát.

Ezt a tájékozást csak a helyesen vezetett számadás adja me.

Nincs üzlet, nincs foglalkozás, nincs élet-pálya, melynél a számadást mellőzni lehetne, de kétszeresen szükséges, kivált a mostani sanyaru gazdasági viszonyok között, hogy a gazda jól számítsa és helyesen számoljon.

A régi világban, mikor a gazdasági munkákat még robotosokkal végeztették — és a számadásnál *segédnapló* volt a *rovás*, — napló és főkönyv pedig egy személyben a *kalendárium*; mikor a termelés a házi szükségletek fedezésén túl alig terjeszkedett — talán az is elég lehetett, ha a gazda fejből számolt, mert csekély forgalmáról úgy is tiszta fogalmat szerezhett magának, — de a mai fejlettebb gazdasági viszonyok között, mikor a munkálatokat drága pénzes erővel, komplikált gépekkel kell végeztetni, mikor a gazdaság szükségleteinek beszerzése, valamint a productumok értékesítésénél a kereskedelmi viszonyok teljes ismeretével kell birni, mikor a valóságos üzlettel fejlesztett gazdaság vezetésénél naponként felmerülő eseményeket folytonosan nyilván kell tartani, most már elengedhetetlenül szükséges, hogy a gazda pénzügyeiről nem csak *rendes számadást* vezessen, hanem, hogy pénzügyeiről mindenkor *előre* is tiszta áttekintést szerezzon.

A rendes gazda a jövő év bevételei- és kiadásairól már az év végén előre megcsinálja költségvetését.

Ez fontos számítás a következő módon lehet elkészíteni.

Első sorban felsorolandók a gazdaság remélhető bevételei, nevezetesen:

a) gabona félek eladásából; — természetesen a szükségletek, mint vetőmag — illetmény stb. levonása után várható felesleg, nemek szerint kimutatva.

b) jószág eladásból; lehető részletezéssel kimutatva.

c) földberekből, szolgálmányokból és egyéb mellékjövödelmekből.

A remélt bevételek előírásánál a lehető legnagyobb óvatossággal kell eljárni, nehogy a gazda vérmes reményekkel helyzetét a valónál kedvezőbbnek tüntesse fel. Ezért a természet megítélésénél a tapasztalt közép átlagokat, az eladásra maradó jószágok mennyiségének megállapításánál a normalis elhullás után megmaradtakat kell számításba venni, s hasonlóan az egység áraknál vagy az átlagos helyi árakat kell szem előtt tartani, vagy még helyesebb, ha néhány százalékkal azokon alól számít.

Másodszorban felsorolandók a várható kiadások, u. m.

a) adó; az ő sajnos eléggé változatos nemivel részletesen felsorolva a múlt évi adatok alapján;

b) illetményesek penzfizetése; (a természetbeni járulékok már fentebb felsoroltattak.);

c) folyó gazdasági munkálatok költségei, mint takarmány előállítás, szántás, vetés és egyéb dolgokkal járó költségek lehető részletezéssel.

d) élő állatok beszerzési költsége;

e) gabona félek, ipari cikkek és anyagok beszerzési költsége — tételenként felsorolva s végül bizonyos összeg előre nem látható költségekre.

Nem lehet eléggé ajánlani, hogy a kiadások a legnagyobb gondossággal és inkább bőven legyenek előirányozva, nehogy a gazdát e tekintetben csalódás érje.

A bevételek összegéből levonván a kiadások, látni fogja a gazda, hogy a következő évben várható-e valami hasznót — vagy pedig meglátja, hogy gazdaságát az előtte fekvő ki-számítás szerint veszély fenyegeti. Mődjában lesz tehát terveit idejekorán megváltoztatni, kiadásait korlátozni és gondoskodni talán újabb jövedelmi forrásokról, hogy ezáltal a beállható zavarokat elkerülje, megelőzze.

Ezek után véglegesen megállapított költségvetésnek úgy bevételi, mint kiadási tételeit idősrrendben kell összeszedni, mert nem elég

csak azt tudni, hogy mennyi lesz a bevétel — és mennyi a kiadás, — hanem hogy a gazda az év folyamán pénz dolgában meg ne szoruljon, a kiadásokat azok esedékessége szerint kell külön leírni és a beálló pénzzükségletet hónapról-hónapra kimutatni.

Az ugy mutatkozó szükségleteknek megfelelőleg osztatja be és jelölheti meg felesleges gabonájának vagy jószágainak eladási idejét s így érheti el, hogy gazdaságát önerejéből, kölcsön pénz nélkül tarthatja fent.

Nagyvárad kereskedelmi és iparkamara.

4250—1895.

Értesítés.

A magyar kir. államvasutak budapest-déli üzletvezetősége a f. évi szeptember hó 22-én 22755. számú átirata értelmében a vonalrai részére az 1896. évben szükséges pálya fentartási fák szállításának biztosítására pályázatot hirdet.

Miről van szerencsénk az érdekelteket azzal értesíteni, hogy a szóban lévő pályázati hirdetmény feltételei az alulírott kamara hivatalánál a hivatalos órák alatt d. e. 8-tól d. u. 2 óráig megtekinthetők.

Nagyvárad, 1895. szeptember hó 30.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara:

Janky József, s. k. Dr. Sarkadi Lajos s. k.
elnök. titkár.

4251/1895.

Értesítés.

A temesvári cs. és kir. 7. hadtest intendánsága ez évi 5624. sz. a. kiadott leirata értelmében, a nagyvárad »Ferencz József« lovas kaszárnyában levő markotányos üzlet bérbeadására pályázatot hirdet.

Miről van szerencsénk az érdekelteket azzal értesíteni, hogy a pályázati hirdetmény feltételei az alulírott kamara hivatalában, a hivatalos órák alatt d. e. 8-tól d. u. 2 óráig megtekinthetők.

Nagyvárad, 1895. szeptember 30.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara:

Janky József, s. k. Dr. Sarkadi Lajos,
elnök. titkár.

A budapesti termény-tőzsde forgalma

1895. október 1.

Budapest, október 1. I. Készárúüzlet. Buzát ma bőven kínáltak, a vételkedv kedvező volt és szilárd irányzat mellett 40.000 q. hazai buza kelt 0 krral magasbb áron vásároltak.

Tiszavidéki 660 q. 82 k. 6.70 frton.
Idegen buzákbán 1000 q. 78 k. 5.80 frt
Rozs irányzata szilárd. ára néhány krral emelkedett
ára 5.82½—5.70 frton Budapestben.
Tengeri és árpa irányzata lanya és csekély forgalmu.
Zab irányzata tartott. Elkelt 6.50—5.75 frton.

II. Határidőüzlet. Amerikában a készletek apadóban vannak, a miért 1½ centes árvajulást jelentett, minek folytán nálunk is emelkedtek az árak 0—0 krral. Különösen szilárd volt a rozs, melynek ára vételek folytán 6—7 krral javult.

Előfordult kötések: buza öszre 6.27—6.32 frt, rozs öszre 5.68—5.82 frt, tengeri 1896. máj.—juniusra 4.43—4.44 frton, zab öszre 5.59—5.60 frt, káposzta-repce szeptemberre 11.—11.05 forinton.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1895. október 1-én.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	—	121.30
Magyar koronajárdék	—	—	—	—	99.40
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4½%	—	—	—	—	124.25
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2½%	—	—	—	—	100.75
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	121.25
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	93.75
Magyar keleti vasuti államkötvény	—	—	—	—	100.75
Italméresi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	98.75
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	—	—	—	—	158.50
Magyar nyerevény sorsjegy-kölcsön	—	—	—	—	—
Tiszszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	—	—	—	—	100.75
Osztrák járdék papírban	—	—	—	—	101.—
Osztrák járdék ezüstben	—	—	—	—	121.50
Osztrák járdék aranyban	—	—	—	—	101.—
Osztrák korona járdék	—	—	—	—	152.50
1860. osztr. államsorsjegyek	—	—	—	—	1050.—
Osztrák-magyar bankrészevény	—	—	—	—	488.25
Magyar hitelbank részevény	—	—	—	—	405.50
Osztrák hiteliintézet részevény	—	—	—	—	394.75
Osztrák-magyar államvasuti részevény	—	—	—	—	953.—
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	—	—	—	—	58.95
Német birodalmi márka	—	—	—	—	120.30
London vista	—	—	—	—	47.55
Paris vista	—	—	—	—	11.79
20 márkás arany	—	—	—	—	—

Kitünő borok!

A renovált

„ZÖLDFA“

Kitünő borok!

— A legnagyobb kényelem! —

Éttermek, kávéház berendezése

a fő- és székvárosi hason üzletekkel versenyez.

A modern kivitelben átalakított termek, szobák egészen újonnan festve és bútorozva.

A renovált

ZÖLDFA

Biharmegyében ma a legelegánsabban és legcélszerűbben berendezett szálloda.

Mélyen tisztelt közönség!

Nem kiméltem költséget, hogy az elavult „ZOLDEFA“ helyiségeit a mai modern igényeknek megfelelőleg berendezhessem.

Hogy ezen czélom sikerült, bizonyítják a helybeli lapokban megjelent kedvező tudósítások és a nagy közönség elismerő nyilatkozatai.

Kitünő boraim és konyhám ajánlani felesleges, a mélyen tisztelt közönség évek óta ismeri; e helyen csupán a további pártfogást kérem.

Megrendelések társas reggelire, ebédekre, vacsorára, vagy lakomára étlap, avagy megállapított árak szerint mindenkor elfogadtatnak s figyelmesen kiszolgáltatnak.

Kivánatra külön diszes éttermek rendelkezésre állnak.

Havi étkezés. Ebéd és vacsora egy óra 24 forint.

Áll: délben 3 fogás (közte egy sült) és vacsora 1 fogás étlapról választva

Öt napon belüli napok leszámításba nem vétetnek.

Fűthető folyosók. Telefon. | Zónajegyek válthatók.

Minden csütörtökön és vasárnap HAMZA MISKA és fia zenekara játszik.

Bővebb értesítést a körlevelekben.

(259) 2-6

Teljes tisztelettel

Czeglédy Sándor,
a „Zöldfa“ bérlője.